

Інформаційна довідка
щодо інтегрованого управління державним кордоном у контексті проекту
Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо
удосконалення законодавства у сфері захисту
державного кордону України»
*(реєстр. № 15118 від 31.03.2026)**

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання удосконалення законодавства у сфері забезпечення прикордонної безпеки, спрощення прикордонних та митних процедур, а також реалізації рекомендацій, наданих Європейським Союзом на виконання проекту «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні» (EU4IBM), імплементації актів *acquis* ЄС та приведення процедур прикордонного контролю в Україні у відповідність до стандартів ЄС у контексті проекту Закону України (реєстр. № 15118 від 31.03.2026).*

Проаналізовано відповідність запропонованих змін чинному законодавству України, зокрема у сфері охорони державного кордону, а також вимогам техніки нормопроекування, визначено їх потенційні ризики.

***Ключові слова:** захист державного кордону, прикордонний контроль, прикордонні та митні процедури, державна політика у сфері інтегрованого управління державним кордоном, прикордонна безпека, пункти пропуску, Державна прикордонна служба України.*

Вступ

Державна політика у сфері безпеки державного кордону передбачає сукупність заходів, спрямованих на забезпечення суверенітету, недоторканності й цілісності території, реалізацію та захист національних інтересів і безпеки держави в її прикордонному просторі. Інтегроване управління кордонами є ключовим елементом державної безпекової політики, одним із завдань якої є впровадження кращих практик, заснованих на європейських стандартах у сфері прикордонної безпеки. Державний кордон і його безпека залишаються важливими складниками у питаннях захисту територіальної цілісності та збереження національного суверенітету будь-якої держави, національної безпеки. Ефективна система прикордонного контролю та захисту державного кордону має сприяти високому рівню внутрішньої безпеки держави, є запорукою підтримання та забезпечення безпекового середовища, механізмом запобігання ризикам і загрозам у цій площині, зокрема таким, як: нелегальна міграція, торгівля людьми, транскордонна злочинна діяльність тощо.

Важливим напрямом реалізації євроінтеграційного курсу є впровадження європейського прикордонного менеджменту в національні реалії, формування сучасної політики інтегрованого управління державним кордоном за принципами відповідної політики Європейського Союзу (далі – ЄС), що визначає зобов'язання України розробити та забезпечити виконання сучасної стратегії інтегрованого управління кордонами відповідно до вимог ЄС, заходів з інтеграції сучасних технологій, модернізації та оновлення прикордонної

інфраструктури, зміцнення міжвідомчої співпраці, налагодження тісного партнерства як на міжнаціональному рівні, так і на міжнародному У зв'язку з чим існує необхідність оновлення національного законодавства у сфері забезпечення прикордонної безпеки України, що певною мірою зумовлено означеними євроінтеграційними процесами, у тому числі необхідністю виконання рекомендацій, наданих Державній прикордонній службі України за результатами реалізації проєкту ЄС «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні (EU4IBM)»¹, які стосуються регулювання здійснення прикордонного контролю іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну відповідно до стандартів та найкращих практик ЄС, зокрема виконання Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/399 від 09 березня 2016 року про Кодекс Союзу щодо правил, які регулюють рух осіб через кордони (Шенгенський кодекс про кордони)².

Дослідження означених питань здійснено з урахуванням закордонного досвіду таких держав-кандидатів на вступ до Європейського співтовариства, як Чорногорія, Албанія та Молдова, представленого у парламентському дослідженні Дослідницької служби³, а також інформації, отриманої під час освітнього вебінару на тему «Право ЄС у сфері прикордонного контролю»⁴.

Удосконалення законодавчого забезпечення прикордонної безпеки як пріоритетного напрямку сфери національної безпеки має здійснюватися з урахуванням рекомендацій Європейської Комісії. Запровадження спільного прикордонного контролю з державами ЄС визначено важливим кроком на шляху інтеграції України до європейської спільноти. З метою посилення прикордонного контролю, розбудови прикордонної інфраструктури останнім часом були прийняті закони України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України» від 24 лютого 2023 року № 2952-IX; «Про внесення змін до Закону України «Про національну безпеку України» щодо стратегічних основ інтегрованого управління державним кордоном» від 16 липня 2024 року № 3858-IX.

Проте, актуальними завданнями в цьому контексті залишаються: законодавче забезпечення підвищення безпекової складової на кордонах України, удосконалення прикордонного контролю щодо іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну, ефективність діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами з протидії нелегальній (незаконній)

¹ EU Support to Strengthening IBM in Ukraine (EU4IBM). URL: <https://euneighbourseast.eu/projects/eu-project-page/?id=3098&title=eu4ibm-resilience-eu-support-to-strengthening-ibm-in-ukraine-resilience>

² Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code). URL: <https://eurlex.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj/eng>

³ Парламентське дослідження щодо законодавчого забезпечення інтегрованого управління державним кордоном, гарантування прикордонної безпеки у деяких державах, які мають статус кандидатів на вступ до Європейського Союзу. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/nscur_defense/parliam_rs-nb/77324.html

⁴ Право ЄС у сфері прикордонного контролю. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: <https://research.rada.gov.ua/news/novyny/76372.html?search=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD>

міграції, спрощення прикордонних і митних формальностей, приведення законодавства України у відповідність до європейських стандартів тощо. Окреслені питання є предметом правового регулювання представленого проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері захисту державного кордону України» (реєстр. № 15118 від 31.03.2026) (далі – законопроект).

Метою розглядуваного законопроекту визначено «забезпечення подальшого розвитку та поліпшення загальнодержавної системи охорони і захисту державного кордону, належного реагування на порушення законодавства України про державний кордон, уточнення повноважень Державної прикордонної служби України щодо захисту державного кордону, під час виконання обов'язків суб'єкта пошуку і рятування на морі та удосконалення законодавства щодо здійснення прикордонного контролю, спрощення прикордонно-митних процедур, реалізації рекомендацій, наданих Європейським Союзом у проекті «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні» (EU4IBM), імплементації актів права Європейського Союзу (acquis ЄС) та приведення процедур прикордонного контролю в Україні у відповідність до стандартів Європейського Союзу».

Завданням законопроекту є посилення прикордонної безпеки, забезпечення підвищення надійності прикордонного контролю щодо іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну та ефективності діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами з протидії нелегальній міграції, спрощення прикордонних та митних процедур відповідно до європейських стандартів.

У зв'язку з цим, пропонується внесення змін до статей 22, 23, 27¹, 27³ Закону України «Про державний кордон України», до статті 12 Закону України «Про оборону України», статей 9, 10, 19, 20, 21³, 21⁴, 21⁷ Закону України «Про Державну прикордонну службу України», статті 1 Закону України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень», статей 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 10¹, 12, 14, 16, 17, 23, 23¹ Закону України «Про прикордонний контроль», статті 1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Запропоновані зміни, на переконання суб'єктів законодавчої ініціативи, передбачають впровадження найкращих практик держав-членів ЄС у сфері запровадження автоматизованого прикордонного контролю, що у подальшому сприятиме пришвидшенню його проходження як громадянами України, так і громадянами третіх країн, що має на меті значно зменшити вплив людського фактору на можливі правопорушення під час його здійснення.

Також представлені зміни обумовлені необхідністю врегулювання загальних засад прикордонного контролю: унормування моменту початку здійснення та закінчення прикордонних процедур перевірки; врегулювання питань здійснення процедур прикордонного контролю транспортних засобів і вантажів на митному кордоні; поширення обов'язку з участі в операціях з пошуку та рятування людей і суден, які зазнали лиха на морі, на всі органи та

підрозділи Державної прикордонної служби України, а не тільки на загони Морської охорони. Одночасно вимоги щодо наближення національного законодавства до законодавства ЄС вимагають встановлення відповідальності перевізників за транспортування пасажирів без наявності паспорту, візи або інших документів, необхідних для в'їзду до держави прямування або транзиту, в межах, передбачених Директивою Ради Європейського Союзу 2001/51/ЄС⁵, у зв'язку з чим пропонується збільшити граничний розмір штрафу за здійснення перевезення нелегальних мігрантів. Загалом представлені зміни покликані забезпечити однозначність тлумачення та застосування чинного законодавства України в питаннях гарантування та забезпечення прикордонної безпеки.

Основна частина

Регламент (ЄС) 2024/1717 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2016/399 про Кодекс ЄС щодо правил, які регулюють переміщення осіб через кордони (Шенгенський кодекс про кордони)⁶ спрямований на те, щоб зробити Шенгенську зону більш стійкою до теперішніх і майбутніх криз на зовнішніх кордонах ЄС. Одночасно положення цього Регламенту передбачають: можливість запроваджувати узгоджені тимчасові обмеження подорожей на зовнішньому кордоні ЄС (за рішенням Ради ЄС); можливість для держав-членів обмежити кількість пунктів перетину кордону або скоротити години їх роботи, а також посилити заходи прикордонного контролю, запровадити нові процедури передачі громадян третіх держав, що дозволить державі-члену ЄС передавати громадян таких держав, затриманих у прикордонній зоні, які незаконно перебувають на її території, державі-члену, з якої вони безпосередньо прибули, тощо.

Посилення прикордонної безпеки визначено як одне з пріоритетних завдань на теренах ЄС, оскільки зміцнення стійкості та безпеки зовнішніх кордонів мають вирішальне значення у протидії гібридним загрозам, таким як нелегальна міграція, транскордонна злочинність, тероризм. Такі кроки мають покращити здатність виявляти й долати транскордонну злочинність на зовнішніх кордонах, а також удосконалити процедури повернення нелегальних мігрантів, біженців та громадян третіх країн, які становлять загрозу для європейської прикордонної безпеки. При цьому використання систем обліку біометричних даних пасажирів, мігрантів та біженців є ключовим компонентом цієї моделі.

Також достатня увага приділяється узагальненню результатів за наслідками запровадження відповідних заходів у державах, які мають спільний кордон з ЄС, проте не є членами Європейського Союзу. Контроль зовнішніх кордонів шляхом спостереження за зеленими та морськими кордонами, організація перевірок у пунктах пропуску через державний кордон,

⁵ Council Directive 2001/51/EC of 28 June 2001 supplementing the provisions of Article 26 of the Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/51/oj/eng>

⁶ Regulation (EU) 2024/1717 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 amending Regulation (EU) 2016/399 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders. URL: <https://eurlex.europa.eu/eli/reg/2024/1717/oj/eng>

удосконалення прикордонного контролю є важливими складовими, які вимагають політико-правових та організаційно-управлінських рішень, спрямованих на покращення стану управління міграційними процесами, сприяння забезпеченню внутрішньої безпеки ЄС.

Європейські стандарти інтегрованого управління кордонами є ключовим елементом Дорожньої карти України з питань верховенства права та невід'ємною частиною її європейського майбутнього. Інтегроване управління кордонами є важливим складником системи внутрішньої безпеки України, її просування на шляху до ЄС. Визначення на рівні національного законодавства концептуальних стратегічних засад інтегрованого управління кордонами є важливим кроком до підвищення безпеки кордонів, зміцнення внутрішньої безпеки, полегшення подорожей і торгівлі, що сприятиме наближенню України до виконання вимог Шенгенського доробку, адаптації європейської системи інтегрованого управління кордонами.

Питання прикордонного контролю та інтегрованого управління державним кордоном входять до розділу (11), який охоплений Компонентом I Ukraine Facility⁷. Реформами, що проводитимуться в рамках цього Компонента, з-поміж іншого, є: модернізація та підвищення пропускної спроможності існуючої мережі пунктів пропуску через державний кордон і прикордонної транспортної інфраструктури, належне інформування про проблеми на залізничних, автомобільних та морських пунктах пропуску, а також про інвестиційні потреби для підвищення пропускної спроможності пунктів пропуску і приведення їх у відповідність до вимог і стандартів ЄС щодо інфраструктури, обладнання та цифрових рішень.

Україна має значні успіхи в розбудові ефективного прикордонного контролю, удосконаленні організаційно-правових засад інтегрованого управління державним кордоном (за розділом 24 «Юстиція, свобода, безпека»), що підтверджується національними моніторинговими звітами і звітами європейських партнерів. На забезпечення ефективності та посилення прикордонного контролю, інтегрованого управління державним кордоном спрямовані рекомендації Європейської Комісії за такими напрямками: удосконалення законодавства щодо здійснення спільного прикордонного контролю стосовно іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну, спрощення прикордонних та митних процедур; реалізація проекту «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні» (EU4IBM) та розбудова пунктів пропуску через державний кордон у рамках програми ЄС «Connecting Europe Facility»; гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС із метою досягнення необхідних стандартів у питаннях прикордонного контролю, зокрема імплементація принципу інтегрованого управління державним кордоном тощо.

⁷ План для Ukraine Facility на 2024—2027 роки. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>

Цілком підтримуючи необхідність удосконалення законодавчого забезпечення прикордонної безпеки відповідно до сучасних стандартів ЄС та у контексті представленого законопроекту, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Запропонований законопроект за предметом правового регулювання певним чином пов'язаний із проектами таких законодавчих актів: «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства з питань прикордонного контролю» (реєстр. № 10128 від 06.10.2023), який спрямований на удосконалення національного законодавства щодо здійснення прикордонного контролю іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну відповідно до стандартів та найкращих практик ЄС за результатами реалізації проекту «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами в Україні (EU4IBM)»; «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення порядку перевезення пасажирів автомобільним транспортом та протидії нелегальним пасажирським перевезенням» (реєстр. № 11025 від 19.02.2024), яким передбачається удосконалення правового врегулювання питання притягнення до відповідальності автомобільних перевізників, які здійснюють перевезення пасажирів автобусами без відповідних дозвільних документів («нелегальні» перевезення), внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КупАП) і Закону України «Про автомобільний транспорт»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про державний кордон України» (реєстр. № 12248 від 26.11.2024), який було відкликано та знято з розгляду у лютому 2026 року.

Представлений законопроект спрямований на імплементацію важливих актів права ЄС, відповідно до рекомендацій Європейської Комісії. Його «сильними сторонами» є: цифровізація (автоматизований контроль); узгодження з практиками ЄС; спрощення процедур.

Узагальнену інформацію щодо пропонуваного законопроектом (реєстр. № 15118 від 31.03.2026) законодавчих змін у сфері прикордонної безпеки (на підставі проведеного порівняльного аналізу), з огляду на необхідність імплементації відповідних правових актів ЄС, наведено в *Табл. 1*.

Таблиця 1

№ з/п	Акти ЄС	Зміст необхідних змін до чинного законодавства	Закони України, до яких пропонуються зміни
1.	Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/399 від 09 березня 2016 року про Кодекс Союзу щодо правил, які регулюють рух осіб через кордони (Шенгенський кодекс про кордони)	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення здійснення прикордонного контролю стосовно іноземців та осіб без громадянства під час в'їзду в Україну відповідно до стандартів ЄС; - встановлення критеріїв щодо строків дії проїзного документа, який надає право його власнику перетинати державний кордон; - удосконалення процедури паспортного контролю іноземців та осіб без громадянства, уточнення вимог до паспортного документа, закріплення права органу охорони державного кордону здійснювати фіксацію біометричних даних іноземців та осіб без громадянства; - унормування моменту початку здійснення та закінчення прикордонного контролю, врегулювання питання здійснення процедур прикордонного контролю транспортних засобів та вантажів; - запровадження автоматизованої системи прикордонного контролю з метою запуску в Україні Європейської системи в'їзду та виїзду (Entry/exit system, EES), що сприятиме пришвидшенню його проходження громадянами України та зменшить вплив людського фактору на можливі правопорушення під час його здійснення. 	<p>«Про державний кордон України»;</p> <p>«Про Державну прикордонну службу України»;</p> <p>«Про прикордонний контроль»;</p> <p>«Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».</p>
2.	Директива Ради Європейського Союзу 2001/51/ЄС	- посилення відповідальності перевізників за перевезення пасажирів без паспорта, візи або інших документів, необхідних для в'їзду до держави прямування або транзиту;	«Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень»

		<p>- наближення національного законодавства до законодавства ЄС щодо встановлення максимального штрафу за перевезення нелегальних мігрантів одним рейсом (до 8 тис. прожиткових мінімумів для працездатних осіб);</p> <p>- спрощення оформлення членів екіпажів на морських судах та поромах у частині звільнення від оформлення осіб, які не мають на меті перетинати державний кордон.</p>	
--	--	--	--

Пропозиції, наведені у законопроекті, імплементують низку положень актів права ЄС і реалізують рекомендації ЄК. Разом із тим, слід звернути увагу на таке.

Законопроектом пропонується суттєво збільшити штрафи за перевезення нелегальних мігрантів (до восьми тисяч прожиткових мінімумів за одне перевезення, що у понад 13 разів більше розміру чинної санкції за аналогічне правопорушення, що встановлена диспозицією статті 1 Закону України «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень»).

У тексті пояснювальної записки до законопроекту зазначено, що його реалізація не потребує додаткових витрат із Державного бюджету України. Одночасно вказується, що ухвалення цього законопроекту сприятиме збільшенню надходжень до бюджету у зв'язку із збільшенням розміру штрафів. Незважаючи на це, усупереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

Закон України «Про прикордонний контроль» пропонується доповнити новою статтею 23¹ (здійснення прикордонного контролю автоматизованим програмно-апаратним комплексом прикордонного контролю). Зокрема, диспозиція цієї статті присвячена запровадженню автоматизованих програмно-апаратних комплексів прикордонного контролю, тобто автоматизованому прикордонному контролю, який забезпечує: 1) сканування паспортного документа, в який імплантовано безконтактний електронний носій; 2) сканування відбитків пальців рук та/або обличчя; 3) верифікацію отриманих біометричних даних (параметрів) із даними, наявними у безконтактному електронному носії паспортного документа; 4) перевірку дійсності паспортного документа та його приналежності відповідній особі; 5) ідентифікацію особи з використанням електронних систем; 6) внесення до електронних систем інформації про перетинання особою державного кордону; 7) надання дозволу на перетинання державного кордону.

Запропоновані ініціативи запровадження автоматизованого прикордонного контролю безпосередньо пов'язані із запуском у жовтні 2025 року інноваційної Європейської системи в'їзду та виїзду (Entry/exit system, EES)⁸, яка являє собою автоматизовану ІТ-систему для реєстрації мандрівників із третіх держав (як власників короткострокових віз, так і тих, хто має право скористатися безвізовим режимом), які перетинають зовнішній кордон ЄС. Система в'їзду та виїзду EES запрацювала в усіх державах ЄС, а з її запровадженням встановлюються спрощені процедури щодо перетину кордонів, зокрема прикордонникам не потрібно буде проставляти штампи в паспорти за фактом перетинання кордонів держав-членів ЄС. Натомість, в'їзд та виїзд мандрівників фіксується завдяки скануванню біометричних даних: система зберігатиме відбитки пальців та зображення осіб, які мають право подорожувати територією ЄС.

Держави-кандидати на вступ до ЄС також мають адаптувати та згодом запровадити цю систему, завданнями запровадження якої визначено автоматизацію прикордонного контролю, спрощення його процедур, боротьбу з нелегальною міграцією на теренах ЄС та порушеннями термінів перебування, запобігання випадкам шахрайства з документами, а також допомога у гарантуванні прикордонної безпеки громадянам, покращення інтегрованого управління кордонами, сприяння ранньому виявленню потенційних загроз для внутрішньої безпеки ЄС.

Ініціативне запровадження в Україні системи автоматизованого прикордонного контролю є важливою складовою імплементації стандартів ЄС у сфері прикордонної безпеки задля повної сумісності з європейською системою в'їзду-виїзду (EES). Впровадження національної системи автоматизованого прикордонного контролю має бути узгоджено з діючою інформаційно-телекомунікаційною системою «Гарт», яка була запущена на підставі наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України № 810 від 30.08.2008 і є основою українського прикордонного контролю.

Пункт 2 Розділу II законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, що потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновки

Кожна держава після вступу до ЄС має приєднатися до Шенгенської інформаційної системи, яка сприяє комунікаціям між усіма державами, які

⁸ Entry/Exit System (EES). URL: https://travel-europe.europa.eu/ees_en

застосовують Шенгенську Конвенцію⁹, Шенгенський кодекс про кордони¹⁰, і надає кінцевим користувачам (органам прикордонної поліції, посольствам та консульствам, міграційним і митним службам) доступ у реальному часі до інформації, необхідної для виконання ними своїх обов'язків, введеної в систему з боку інших держав, які використовують Конвенцію.

Державна політика у сфері інтегрованого управління кордонами передбачає адаптацію та впровадження європейської моделі інтегрованого управління кордонами, при цьому в усіх без виключення державах національним пріоритетом визначено приєднання до єдиного європейського та світового безпекового простору. Важливим аспектом інтегрованого управління державним кордоном на стратегічному рівні є дотримання прав і свобод людини, забезпечення інклюзивності для вразливих груп населення, що має відповідати європейським стандартам і створювати можливості для розвитку безбар'єрного середовища, рівного доступу усіх бажаючих до послуг у сфері прикордонного контролю. Оскільки шенгенське законодавство є інтегрованим до законодавства ЄС, то відповідно до рекомендацій Європейської Комісії кожна держав-кандидат, яка прагне набути членство в ЄС, у тому числі й Україна, мають розробити та впровадити Національний шенгенський План дій, тобто взяти заходів із метою адаптації та приєднання до шенгенського простору, дотримуватися виконання європейських стандартів у сфері забезпечення прикордонної безпеки, постійно удосконалювати систему правового регулювання інтегрованого управління державними кордонами, механізму забезпечення співпраці з метою протидії транскордонній злочинності. Загалом Національний шенгенський План для України – це стратегічний документ, який визначає шляхи приведення українського прикордонного управління у відповідність до стандартів Шенгенської зони, включаючи заходи, спрямовані на удосконалення обміну інформацією, аналізу ризиків прикордонної безпеки, що є важливими складовими забезпечення європейської системи безпеки.

Суттєвим аспектом розбудови інтегрованого управління державним кордоном та посилення прикордонної безпеки визначено налагодження співпраці з FRONTEX на підставі укладання та виконання відповідної угоди про оперативну діяльність, створення національних координаційних центрів

⁹ The Schengen acquis - Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:42000A0922(02))

¹⁰ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj/eng>

інтегрованого управління кордонами, поступове приєднання до європейських мереж – EUROSUR¹¹, EES¹², EURODAC¹³, ETIAS¹⁴, SIS¹⁵, VIS¹⁶.

Важливо зазначити, що в контексті удосконалення інтегрованого управління державним кордоном *ще потребують* імплементації у національне законодавство такі Регламенти ЄС: (ЄС) 2017/2226¹⁷, (ЄС) 2018/1240¹⁸, (ЄС) 2018/1241¹⁹, (ЄС) 2018/1860²⁰, (ЄС) 2018/1861²¹, (ЄС) 2019/1896²², (ЄС) 2021/581²³, (ЄС) 2022/922²⁴, (ЄС) 2025/12²⁵, (ЄС) 2025/13²⁶.

Україною започатковано системний підхід до модернізації прикордонного менеджменту з акцентом на євроінтеграцію в умовах правового режиму воєнного стану. За таких обставин ефективність прикордонного контролю та посилення інтегрованого управління кордонами є фундаментальними

¹¹ European Border Surveillance system (EUROSUR). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/eurosur_en

¹² Entry/Exit System (EES). URL: <https://travel-europe.europa.eu/en/ees>

¹³ European Union's centralized biometric database (EURODAC). URL: <https://www.eulisa.europa.eu/activities/large-scale-it-systems/eurodac>

¹⁴ European Travel Information and Authorization System (ETIAS). URL: <https://travel-europe.europa.eu/en/etias>

¹⁵ The Schengen Information System (SIS). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-information-system_en

¹⁶ The Visa Information System (VIS). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/visa-information-system_en

¹⁷ Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 establishing an Entry/Exit System (EES) to register entry and exit data and refusal of entry data of third-country nationals crossing the external borders of the Member States and determining the conditions for access to the EES for law enforcement purposes, and amending the Convention implementing the Schengen Agreement and Regulations (EC) No 767/2008 and (EU) No 1077/2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/2226/oj/eng>

¹⁸ Regulation (EU) 2018/1240 of the European Parliament and of the Council of 12 September 2018 establishing a European Travel Information and Authorization System (ETIAS) and amending Regulations (EU) No 1077/2011, (EU) No 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 and (EU) 2017/2226. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1240/oj/eng>

¹⁹ Regulation (EU) 2018/1241 of the European Parliament and of the Council of 12 September 2018 amending Regulation (EU) 2016/794 for the purpose of establishing a European Travel Information and Authorization System (ETIAS). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1241/oj/eng>

²⁰ Regulation (EU) 2018/1860 of the European Parliament and of the Council of 28 November 2018 on the use of the Schengen Information System for the return of illegally staying third-country nationals. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1860/oj/eng>

²¹ Regulation (EU) 2018/1861 of the European Parliament and of the Council of 28 November 2018 on the establishment, operation and use of the Schengen Information System (SIS) in the field of border checks, and amending the Convention implementing the Schengen Agreement, and amending and repealing Regulation (EC) No 1987/2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1861/oj/eng>

²² Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj/eng>

²³ Commission Implementing Regulation (EU) 2021/581 of 9 April 2021 on the situational pictures of the European Border Surveillance System (EUROSUR). URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/581/oj/eng

²⁴ Council Regulation (EU) 2022/922 of 9 June 2022 on the establishment and operation of an evaluation and monitoring mechanism to verify the application of the Schengen acquis, and repealing Regulation (EU) No 1053/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/922/oj/eng>

²⁵ Regulation (EU) 2025/12 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2024 on the collection and transfer of advance passenger information for enhancing and facilitating external border checks, amending Regulations (EU) 2018/1726 and (EU) 2019/817, and repealing Council Directive 2004/82/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/12/oj/eng>

²⁶ Regulation (EU) 2025/13 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2024 on the collection and transfer of advance passenger information for the prevention, detection, investigation and prosecution of terrorist offences and serious crime, and amending Regulation (EU) 2019/818. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/13/oj/eng>

категоріями в переговорному процесі щодо розширення ЄС. Законодавче забезпечення розбудови національної системи інтегрованого управління державним кордоном в Україні поступово перестає бути фрагментарним і безсистемним. Проте, ключовою проблемою залишається несумісність українського законодавства та Шенгенського кодексу про кордони, який тлумачить територію спільного пункту пропуску як місце, де застосовуються тільки закони та норми держави-члена ЄС, навіть якщо пункт пропуску розташований на території України, що потребує обов'язкового узгодження проєктів майбутніх угод про спільний прикордонний контроль із Шенгенським кодексом про кордони, зокрема в частині затримання правопорушників під час перетинання ними державних кордонів між Україною та ЄС.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*